

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1899. Leto XVI.

Obseg: Iztekanje mleka. — O streljanju proti nevihti. — Enketa o spremembi deželnega zakona za povzdigo živinoreje. — Škropjenje trt z raztopino modre galice. — Umetna gnojila za jesensko gnojenje travnikov. — Gnoj in gnojenje. (Dalje.) — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Iztekanje mleka.

Iztekanje mleka pred molžo se opazuje, kakor pripoveduje „Schweiz. landwirthschaftl. Zeitschrift“, v naslednjih slučajih: 1.) Ob času poroda; 2.) na semnjih pri kravah z napetim vimenom; 3.) če hodi krava na pašo, zlasti v prvem času, tako tudi ob jesenski paši, če je ta obilna in mastna, posebno ob toplih, solčnih dneh in pri mladomolznih kravah; 4.) ob krmljenju v hlevu vsled ležanja na trdih tleh, če je stelje malo ali če je trda. Vzroki morejo biti naslednji: Vime se z mlekom prenapolni, in zaporne mišice na enem ali na več krajih obnemorejo; vime se močno drgne ob dolgi hoji na pašo ali na semnjišče; trda tla ali trda stelja pritiska pri ležanju na vime. V odvracanju in odpomoč se priporoča: 1.) Krave pred porodom pomolzti. V prvem času po porodu krave večkrat molzti (vsakih 6 ali 8 ur). 2.) Napenjanje vimena pri kravah, ki se ženejo na semenj, naj bi se zaznamovalo za trpinčenje živalij in se prepovedalo. Mleko takih krav se tako izpremeni, da se ne more več rabiti za izdelovanje sira; vrhu tega more biti posledica takega ravnanja ta, da zaporne mišice za vselej obnemorejo ali oslabijo. 3.) Tiste krave, katerim mleko izteka, naj se prvi čas, ko hodijo na pašo, pomolzejo trikrat na dan, in sicer prvič, predno gredo na pašo. 4.) Ako krmimo v hlevu, pripravimo živalim toplo, mehko ležišče in jih molzemo redno vsakih 6 ali 8 ur. Priporočljivo je tudi, da dotični del vimena zmivamo z zagoltnimi sredstvi, na pr. z obaro hrastovega luba. Nadalje se mora gledati na to, da se kravam jemlje mleko rahlo, za nje brez bolečin, ker se sicer zaporne mišice lahko preveč razdražijo, kar potem pospešuje bolešno iztekanje mleka. Čeprav

je ta sredstva precej težavno izvesti, vendar je treba na nje zelo paziti, zakaj, ako te napake zanemarimo, lahko nastanejo hude bolezni vimena, kakor rak, ali pa mleko popolnoma izgine, in dotične živali nam niso več koristne.

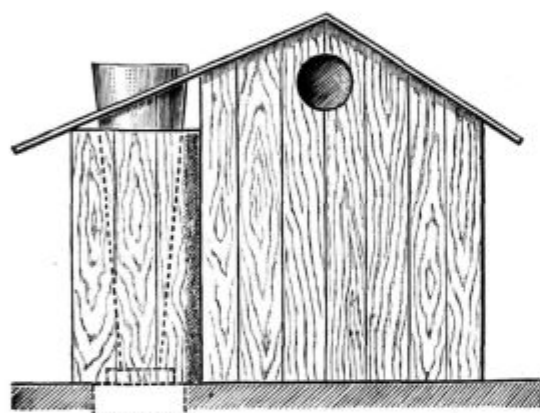
O streljanju proti nevihti.

I.

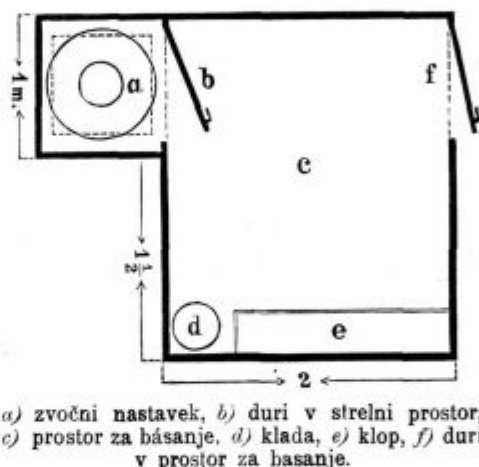
Krasen pomladni dan je. Toplo sije pomladno sonce z jasnega neba na zeleneče livade, na brsteče gozdove, na cvetoča sadna drevesa. Pomladna setev je v najboljšem tiru, ozimina je dobro prezimila in obeta bogate žetve, vkljub živalskim in rastlinskim škodljivcem, če le ne bo toče, te najhujše sovražnice poljem, vinogradom, sadovnjakom. Ali bo kmet to pot sad svoje pridnosti žel v nepomanjšani množini, ali bo vinšček žlahtni svoj pridelek srečno spravil v klet, ali bo marljivi sadjar dobil plačilo za svoj trud in svojo skrb? Pet hudih minut zadostuje, da se uničijo nade in dela celega leta.

Žal, da je ravno lepa naša Štajerska vsled geografične lege in za nevihte posebno ugodnih razmer med vsemi deželami v monarhiji toči najbolj izpostavljena, in človeška nespamet in sebičnost je z brezozirnim posekavanjem gozdov celih hribov in pogorij dosti pripomogla, da se je nevarnost toče še pomnožila. Iz statistike o škodi, ki jo je povzročila toča, vidimo, da je bila Štajerska zmerom najhujše prizadeta. Za primerljaj navedemo leto 1897.:

Kronovina	Število točnih dni	Pobita površina v hektarih	Škoda gl. av. v.
Nižja Avstrija	42	12.000	500.000
Gorenja Avstrija	20	4.000	100.000
Salcburško	13	7.000	200.000
Štajersko	73	106.000	2.700.000
Koroško	18	30.000	40.000
Kranjsko	16	20.000	600.000
Primorsko	31	13.000	200.000
Tirolsko in Predarelsko	45	27.000	800.000
Češko	70	56.000	1.400.000
Moravsko	37	13.000	400.000
Galicija	118	113.000	1.500.000
Bukovina	12	3.000	40.000
Dalmacija	23	16.430	150.000

Podoba 28.

Podoba 29.

Konično vrtno topič iz jekla.

Podoba 30.

Te številke in vrednosti so povzete iz uradnih izkazov, v katerih dejanska škoda gotovo ni ocenjena previsoko, prej prenizko, in ki pri tem nikakor ne jemljejo dovolj ozira na to, koliko se je oškodovala zemlja, sadovnjaki in vinogradi, dostikrat za več let.

Ni torej čudo, da je streljanje proti nevihti, katero od leta 1896. v okolici slovensko-bistriški gosp. Albert Stiger poskuša in točo z uspehom odvraca, ne le naravnost prizadete kmetovalce spravilo v živahno gibanje za streljanje in proti streljanju, marveč je tudi strokovnjake napotilo k študijam in raziskavam.

Dasi mnenja o vrednosti streljanja proti nevihti po načinu, kakor ga je zboljšal gospod Stiger še niso razjasnjena, vendar nekaj za stvar jasno govori: uspeh.

Okolica slovensko-bistriška, kolikor je strelne postaje varujejo, je dozda ostala brez toče — celo v posebno kritičnih letih 1897. in 1898. Morebiti je bilo to le slučajno, kakor gosp. Stiger sam omenja v svoji knjizici, ali vsekakor je bil čuden slučaj.

Tudi poročila iz drugih delov dežele se glasé v obče ugodno in priporočajo, da se zapričeto poskusno streljanje nadaljuje in razširja. Da tudi v inozemstvu tukaj vpeljane poskuse v odvracanje toče pazno zasledujejo in imajo v nje nekako zaupanje, se vidi iz tega, da se iz Italije in z Grškega naročajo strelne priprave.

II.

Ako se hočemo sovražniku uspešno v bran postaviti, je pač najprej treba, da se o njegovem bistvu kolikor mogoče poučimo.

Vprašanje glede tvoritve toče še dandanes sicer ni popolnoma rešeno, vendar je po mnenju slovečih učenjakov v stroki vremenznanstva (prof. dr. Trabert na Dunaju, prof. Prohaska v Gradcu in dr.) dognano, „da si je točno vreme predstavljati kot vrtnec, ki spremlja nevihto. Da se naredi toča, je treba dvojega, prvič tvorjenja sodre (babjega pšena), ki se nareja gotovo le v višjih plasteh ozračja in je na gorah ob nevihti skoro redna prikazen; potem pa mora biti nižji oblak iz omrzlih kapelj, ktere na sodri, ki pada skozi ta oblak, premrejo in so tako vzrok, da se posamezne, čiste ledene plasti, kakor pri čebuli lupine, oprimejo sodre, ki se na ta način pretvarja v točo. Te omrzle kaplje spodnjega oblaka so za tvorjenje toče bistvene. O tem pa, odkod prihaja mráz ter kako se točna zrna tako dolgo vzdržijo v zraku, nazori še niso

jasni“. Tako govori profesor dr. Trabert v izjavi mnenja o Stigerjevih poskusih.

Gledé uspešnosti streljanja meni imenovani preiskovalec, da na razdor večkrat zelo visoko podečega se točnega vrtnca ni lahko misliti, vendar se nagiblje mnenju, da sunki in zvok strelav vsekakor vplivajo na omrzle kaplje spodnjega oblaka: „Kaplje, ki so ohlajene pod ničlo, ne da bi zmrznile, se vzdržijo, kakor znano, samo ob popolnem mirovanju, zmrznejo pa, kakor hitro pridejo v dotiko z ledom ali tudi — ob vsakem stresaju. Zato bi ne bilo nemogoče, da vsled stresajev, ki jih povzročijo zvočni valovi, omrzle kaplje posamezno zmrznejo, in da se na ta način zapreči, da bi iz višjih plastij padajoča sodra dala gradivo za tvoritev debele toče. Posamezna drobna ledena zrnca bi potem padala — še predno jim je mogoče sprijeti se — vsled svoje teže iz oblaka, ali v vročih spodnjih plasteh pa bi se vsekakor raztopila in padla na zemljo le kot dež (ploha).

Iz teh opazovanj se razvidi, da za morebitno vplivanje na tvoritev toče lega strelnih postaj ni brez važnosti. Čim više ležé, tem večjega uspeha se je nadejati. To pa nam more biti tudi v pojasnilo, zakaj je imelo streljanje na ugodnih hribovih res uspeh, dočim se je streljanje na nižjih krajih pokazalo deloma kot neuspešno. Takisto tudi število in razvrstitev postaj, kakor tudi njih medsebojna razdalja gotovo ni brez pomena. Primerna razvrstitev bi bila v vzporednih

vrstah, navpično na navadno smer nevihte, približno 1 km narazen; znani kraji, kamor se posebno rada privali nevihta s točo, naj bi se zavarovali z dvojnimi postajami.

Na tem mestu naj opozorimo še na zelo razširjeno krivo mnenje, ki je imajo zlasti nasprotniki streljanja proti nevihti, namreč mnenje, da streljanje točo prežene na sosedna posestva. Ker je tvorjenje toče pomikajoč se proces, kakor narejanje nevihte sploh, ki se dogaja po poti, koder vleče vihar, torej se (če ima streljanje sploh kak vpliv) tvorjenje toče pretrga naravno le nad postajami, zato pa je čisto nespametno, odgovornost za svojo nemarnost zvrčati na morda uspešno delujoče postaje sosedov.

III.

Strelišče, katerega opravo in stroške hočemo natančneje opisati, obstoji navadno iz utice in iz strelne priprave, ki se hrani v uti ali poleg nje. Dobro je, da je uta in strelna priprava pod streho, ker je potem mogoče, streljanje neovirano nadaljevati ob viharju in dežju, kar je včasih ob posebno nevarnem vremenu potrebno. Podobi 28. in 29. nam kažeta pripravno utico za streljanje.

Najvažnejša na strelišču je seveda strelna priprava. Strelja se s topiči skozi nasajen zvočni nastavek (dimnik), ki se nastavi navpično in je pritrjen na tleh ali v tleh. Srednja višina običajnih nastavkov znaša 1.5 do 2.5 m, zgornja širina 60 cm do 1 m. Zvočni nastavek služi za ojačenje strele in zvoka. Izdelan bi moral biti iz dobre železne pločevine, najmanj 2 mm debele, in dvovrstno zakovan, da ne more počiti. Nastavek je treba vsako leto, najbolje ob koncu strelne dobe, zoper rjo namazati z železnim lakom, in ako čez zimo ostane v uti, pokriti ga s priležnim lesenim pokrovom, da ne pada vanj dež in sneg.

Nastavek je navadno pritrjen na močno hrastovo klado, ki je deloma zakopana v trdno zbita tla, ali pa stoji nepremično na cementni podlagi. Na kladi je navadno železen obroč, tako da stoji porinjen topič takoj navpično in sredi nastavka. Nekateri nastavki imajo v ta namen tudi vdolano vodilno cev, kar je pripravno posebno pri lahkih topičih, da se po strelu ne zvrnejo. Topiči so deloma kovani in valjasto vrtani, deloma iz jekla sukani, konično vrtani (podoba 30.). Zadnji imajo razen tega, da so bolj varni, tudi to prednost, da se iz njih strelja brez zabijanja, kar posebno pri hudih nevihtah prav hodi, da je mogoče hitreje streljati. Uzi-gati se sme samo z netilno vrstico (zažigalnice). Ko je zažigalnica prižgana, naj strelec na svojo varnost duri strelnega prostora zapre. Ob ponočnih nevihtah naj se delo opravlja le pri luči varnostne svetilke. Drugi pred-pisi se najbolje določijo s strelnim pravilnikom, ki se glasi približno tako-le:

Pravilnik za streljanje proti toči:

„§ 1. Za vsako strelno postajo se nastavi za čas ene strelne dobe strelec, ki se mora natančno držati določil tega strelnega pravilnika.

§ 2. Strelec dobi ključ od strelne ute. Uta se mora po vsakokratnem streljanju skrbno zapreti. Strelec mora ključ doma pri sebi hraniti na določenem mestu.

§ 3. Strelec mora skrbeti, da je uta in nje okoli-lica snažna.

§ 4. Ko se približuje nevihte podnevi ali ponoči, se mora strelec takoj podati na strelišče.

§ 5. S streljanjem se mora pričeti še predno je nevihta nad streliščem. Ob pričetku nevihte se mora streljati kar najhitreje mogoče.

§ 6. Strelja se dotlej, da je nevihta ali minula ali pa razpadla v tak dež, da se po dosedanjih izkušnjah ni več bati toče.

§ 7. Smodnik se dobiva pri . . . in se hrani na varnem kraju pri strelčevem domu. Strelec je odgovoren za pravično porabo smodnika, kakor strelne priprave sploh.

§ 8. Kajenje v uti, kakor tudi v nje bližini, je brez izjeme prepovedano.

§ 9. Kakor hitro se zaloga smodnika zniža na . . kilogramov mora strelec takoj iti po novo zalogo.

§ 10. Strelec dobi knjižico, kamor zapiše, kolikrat se je streljalo, dan, pot nevihte in število oddanih strellov.

§ 11. Topiče — ktere ima postaja — mora strelec po vsakem streljanju osnažiti in hraniti na varnem kraju.

§ 12. Topiči se morajo basati po dodanem navodilu in zažigati le z zažigalnice.

§ 13. Zažigalnice oddaja tudi

§ 14. Ako bi bil strelec začasno nujno zadržan, imenuje namestnika, ki se mora tudi natančno držati strelnega pravilnika.

§ 15. Strelec, kateremu se izroči eden odtisk tega strelnega pravilnika, mora gospodu županu priseči, da se bode natančno ravnal po njem.

§ 16. Strelec prejme, ako je ves čas strelne dobe svoje dolžnosti natančno izpolnoval, nagrado . . . gl. av. v. Pravico do nje pa strelec izgubi, ako je bil zelo nemaren ali je kaj poneveril. V takem slučaju ima župan pravico, mu vsak čas takoj službo odvzeti.“

Stroški postaje so v prvem (nakupnem) letu približno ti le:

1. Strelna priprava, obstoječa iz zvočnega nastavka, 5 topičev, posode za 5 kg smodnika, merice za smodnik in basalnika	50 gld.
2. Zaklepna strelna uta po predstojećem narisu	35 "
3. Stroški postavljanja	5 "
4. 20 strelnih dnij po 50 strellov = 75 kg smodnika	32 "
5. Nagrada strelcu	20 "

skupaj . . . 142 gld.

Za naslednja leta se ta znesek „(vštevši vzdrževanje inventarja) zniža približno na 60 gld.

V navedenem pravilniku za streljanje je že povedano, kdaj se mora streljati. Ne šele tedaj, ko je nevihta že nad streliščem, marveč s streljanjem je treba pričeti, ko znana soparica in tišina naznanja približevanje nevihte, zakaj tukaj velja, kakor je bilo razloženo že v II. delu, tvorjenje toče zabraniti.

Čim bliže prihaja nevihta, tem hitreje se mora streljati; pa tudi med prvim dežjem je treba streljanje nadaljevati ter dobro paziti na vračanje nevihte, kakor se je že večkrat opazovalo.

Prikazi pri streljanju skozi zvočni nastavek (dimnik) so prav zanimivi, tako neko posebno žvižganje, prikazanje v solnčni svetlobi srebrnobelega bliščega kroga od razgretga in stisnjena zraka, ki se zelo naglo vzdiguje kvišku in približno 200—250 metrov na visoko ozračje pretresa i. t. d., prikazi ki se najbolje dajo opazovati pri poskusnem streljanju. Na nizke oblake streli gotovo vplivajo. Tako se je dalo na streliščih blizu kmetijske šole v Grotenhofu (1898) razločno opazovati, da so se največ od zahoda prihajajoči gosti, črni oblaki ob neprestanem streljanju nad hribi s strelnimi postajami osvetlili in raztrgali, ali v približni daljavi 1 kg so se tvorili novi oblaki, tako da se je v oblakih nad postajo nedvomno razdrlo narejanja nevihte. Navadno je bilo po razmerno kratkem

pa močnem streljanju nebo nad postajo in v bližini čisto jasno ali le malo oblačno. Glavna reč pa je bila, da v hudournem našem kotu leta 1898 — nismo imeli toče!

Krakofžik v „Gosp. Glasniku“.

Enketa o spremembi deželnega zakona za povzdigo živinoreje.

Ker se je od mnogih strani, zlasti pa od c. kr. kmetijske družbe opetovano prosilo, da naj se spremeni deželni zakon z dne 11. avgusta 1890. l. o povzdigi reje goveje živine, je deželni odbor sklical enketo, sestoječo iz živinorejcev cele dežele.

Enketa se je sešla 30. junija t. l. ter se je posvetovala pod predsedstvom visokorodnega gosp. deželnega glavarja O. pl. Detela na podstavi vprašanj, ktere je sestavil gosp. ravnatelj Fr. Povše.

Ko je gosp. deželni glavar pozdravil došle udeležence, je dal besedo gosp. ravnatelju Povšetu, ki je kot poročevalec deželnega odbora o gospodarskih zadevah prevzel tudi poročanje pri enketi.

Gospod ravnatelj Povše je omenil, zakaj se je sklicala enketa, in je rekel, da je deželni odbor vprašal glavni odbor c. kr. kmetijske družbe za mnenje, kako bi bilo zakon spremeniti, in isto tako so bile vprašane tudi družbene podružnice. Poročevalec je podal udeležencem vsebino odgovorov in dogovora s c. kr. vlado glede nameravane spremembe. Zadnji so bili povod, da se je enketa sklicala.

Ob splošnem razgovoru je pred vsem gosp. poslanec Božič zagovarjal svoj predlog, da naj se za vsak okraj izvoli živinorejski odbor in da naj se po možnosti ustanove plemenilne postaje, ki bi se vzdrževale z javnimi sredstvi. Enketa je sklenila, o tem predlogu razpravljati pozneje.

Pri podrobni razpravi je enketa ukrenila, odgovoriti na naslednja od deželnega odbora stavljenja vprašanja:

1. vprašanje: „Ali je vsako leto naznanjati bike naravnost pri okrajnih glavarstvih, ali pri županstvu?“

Enketa se je izrekla, da naj veljajo določila dosedanjega zakona, in sicer, da se zglašajo biki pri županstvu.

2. vprašanje: „Kako bodi sestavljena licencevalna komisija?“

Enketa se je izrekla z večino glasov za sestavo licencevalne komisije kakor je bila dosedaj.

3. vprašanje: „Ali zadostujejo dose-danje določbe § 7., po katerem se ima zbirati komisija za licencevanje v glavnem kraju vsakega sodnega okraja, oziroma tudi v drugih krajih istega okraja?“

Enketa je ukrenila priporočati, da naj se pridrži sedanje postopanje in da se zlasti takrat lahko določi kak drug licencevalni kraj, ako se zaradi daljave posameznih občin spozna za potrebno; to pa dogovorno z zastopi dotičnih občin.

4. vprašanje: „Kako naj se zvrši naknadno licencevanje?“

Ukrenilo se je odgovoriti to-le: Naknadno začasno dopustilo sme dati c. kr. okrajno glavarstvo na podlagi izpovedbe okrajnega živinozdravnika, kateri naj bika pogleda ob priliki kakih svojih uradnih potovanj, ali nalašč na zahtevo bikovega posestnika. V tem slučaju mora seveda stroške plačati posestnik sam.

5. vprašanje: „Ali ne kaže § 3., ki veleva občinam, skrbeti za potrebno število plemenjakov, proti temu, da se stroški porazdele na vse živinorejce, spremeniti tako, da se ti stroški pokrijejo sploh iz občinske blagajnice?“

Enketa je nasvetovala to-le: Stroški za nakup bikov in njih vzdrževanje naj se pokrijejo po odbitku dohodkov, ki se dobe za junčevino, za kazni zaradi prestopka zakona o povzdigi živinoreje, za takse od živinskih potnih listov i. t. d., iz občinske blagajnice, kakor druge občinske potreščine.

6. vprašanje: „Ali kaže deželo razdeliti v pasemske pokrajine z določeno pasmo, ki se ima v dotični pokrajini izključno rabiti za pleme?“

Enketa se je izrekla za razdelitev dežele v pasemske pokrajine.

7. vprašanje: „Ali je želeti, da se v svrhu vzgajanja zadostnega števila lepih bikov uvede na Kranjskem tudi premiranje bikov?“

Enketa se je strinjala s premovanjem bikov in je priporočala, da deželni odbor v to svrhu dá primerno podporo.

8. vprašanje: „Ali je spremeniti § 20. tako, da kazenska določila dosedanjega zakona namesto županov izvršuje okrajna politična oblast?“

Enketa se je izrazila pritrdilno.

Škropljenje trt z raztopino modre galice.

Škropljenje trt se je sedaj že tako razširilo in je postalo tako potrebno kakor gnojenje. Kakor brez gnojna ni skoro nič pridelka, tako ga ni brez škropljenja. Zato pa tudi vedno poskušajo, da bi našli kako drugo sredstvo, ki bi nadomeščalo modro galico, ker je ta postala mnogo dražja in se cene skoro vsako leto zvišajo. Kmetijsko ministerstvo je glede na to odredilo, da se napravijo poskusi z raznimi sredstvi, uničujočimi glive in mrčese. Na ugodno rešitev teh poskusov pa mi ne moremo čakati, marveč moramo, ako hočemo doseči sploh kak pridelek, posluževati se prav skrbno do sedaj znane sredstva, t. j. modre galice.

Da nam pa škropljenje ne povzroči veliko stroškov z večkratnim ponavljanjem, posebno po dežju, moramo skrbeti, da se vsa zmes — tekočina — prav dobro prime na liste. V ta namen so rabili že razne snovi, v zadnjem času celo sladkor, in sicer 1 kg na 100 litrov tekočine. To je pa preveč stalo.

„Wein-Zeitung“ je prinesla pred kratkim spis, v katerem priporoča, da naj se namestu apna rabi soda, in sicer 1 1/4 kg na 100 litrov vode in 2 kg galice, ter, da se galica dobro prime listov, naj se doda 1 kg na drobno stolčene kolofonije.

Podpisanec je to poskušal in se mu je prav dobro obneslo. Ta zmes se napravi tako-le:

Galica (2 kg) se raztopi kakor navadno v mrzli vodi, soda pa v vreli vodi v kotlu, ki je komaj do polovice z vodo napolnjen. Kadar je soda raztopljena, se počasi z eno roko vsipa prav fino stolčena, še bolje zmleta kolofonija, z drugo se pa sproti meša, da se kolofonija vsa raztopi in ne napravi žvalkov. Voda naj vre, dokler se vse ne raztopi. Kadar se to doseže, se doda nekoliko mrzle vode, da se hitreje shladi, in potem

se vljuje skozi gosto sito v posodo, v kateri je že raztopljena modra galica. Skozi sito se mora precediti, ker še vedno ostane nekaj kolofonije neraztopljene, osobito če ni bila jako dobro stolčena.

Kolikor se vzame galice, toliko je treba navadno tudi sode, in ne samo $1\frac{1}{4}$ kg na 2 kg galice. Kdaj je dovolj sode, se najnatančneje spozna z reagovalnimi popirčki, kateri se dobe v vsaki lekarni, pest za 10 kr. Sode se prilije toliko, da v zmes modre galice in sode pomočen višnjeve reagovalni popirček ne pordeči, marveč ostane višnjeve; če pordeči, je znamenje, da primanjkuje še sode. Za vsakih 100 litrov vode se torej vzame 2 kg modre galice, $1\frac{3}{4}$ —2 kg sode in 1 kg kolofonije. 1 kg kolofonije stane 12 kr., 1 kg sode pa 7—8 kr.; oboje se dobi v vsaki prodajalnici.

Kadar je ta zmes gotova, se vljuje skozi sito v škropilnico in se prične škropiti. Prednosti te zmesi so, da se tekočina, ko se nekoliko osuši, tako trdno prime listov, da je še tako močen dež prav malo spere raz liste in da razpršilnika nikdar ne zamaši, kar se pri zmesi galice z apnom pogostoma pripeti, osobito če se je ta osirila, kar se rado zgodi, če se vliva apno v raztopljeno galico namesto nasprotno. Kdor še ni dragič škropil, je skrajni čas, da sedaj to stori; poskuša pa naj napraviti zmes na ta način. F. Gombač.

Umetna gnojila za jesensko gnojenje travnikov.

S pričetkom rabe umetnih gnojil so naši kmetovalci naredili nov korak v kmetijskem napredku, in sicer na veliko korist samim sebi. Posebno lepe uspehe so dosegli na travnikih, zato pa raste množina porabljenih umetnih gnojil v naši deželi prav čudovito od leta do leta. Gotovo bi bila porabljena množina še dokaj večja, če bi kmetovalcem ne bilo tako tesno za denar. To je tudi vzrok, da c. kr. kmetijska družba išče po umetnih gnojilih, ki so razmeroma najcenejša, ter jih oddaja svojim udom še celo pod tvorniško ceno. Za travnike je družba dosedaj priporočala kot najboljši in najcenejši umetni gnojil Tomasovo žlindro in kajnit. Obe ti gnojili smo oddajali lansko leto po 2 gld. 60 kr. meterski stot ter smo priporočali, dati na oral vsaj vsakega 300 kg, torej skupaj 600 kg, kar je stalo 15 gld. 60 kr. Tomasova žlindra je imela v sebi 18 % fosforove kisline, kajnit pa kakih 12 % kalija, zato je prišlo na oral travnika približno 54 kg fosforove kisline in 36 kg kalija, in te redilne snovi so stale, kakor smo že povedali, 15 gld. 60 kr. — Letos je pa cena Tomasovi žlindri precej poskočila, in sicer stane po tvorniški ceni 18 odstotna v Ljubljano postavljena 3 gld. 15 kr. za 100 kg; po tej ceni jo družba oddaja neudom, za ude pa stane 100 kg Tomasove žlindre le 2 gld. 90 kr., torej še vedno 30 kr. več kakor lansko leto. Ker poznamo naše gospodarje, katerih mnogi zaradi par krajcarjev rajši porabo umetnih gnojil opuste, zato smo iskali gnojil, ki so vsaj toliko dobra kakor do sedaj rabljena, a so cenejša. S tem smo hoteli zabraniti, da bi kdo zaradi višje cene gnojil ne opustil, ob enem pa, da bi naši kmetovalci sploh ne bili oškodovani, ker se je Tomasova žlindra podražila. In dosegli bomo to, in sicer tem potom, da bomo priporočali in oddajali za jesensko gnojenje travnikov namesto kajnita rajši kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija, dočim ga ima kajnit le 12 %. Te kalijeve soli res

stane meterski stot 6 gld. 30 kr., a izda za več kakor 300 kg kajnita, ki ima v sebi le 36 kg kalija ter stane 7 gld. 50 kr. Namestu treh vreč kajnita po 100 kg ki se rabijo na oral in ki imajo v sebi 36 kg kalija ter stanejo 7 gld. 50 kr., priporočamo rabiti jeseni le eno vrečo kalijeve soli, ki ima v sebi 40 kg kalija ter stane le 6 gld. 30 kr. Prihranimo torej 1 gld. 50 kr.!

Če primerjamo lanske stroške gnojenja enega orala travnika z umetnimi gnojili. potem se pokaže naslednji račun:

Kdor je lani gnojl oral travnika s 300 kg Tomasove žlindre, in 300 kg kajnita, ta je dal travniku 54 kg fosforove kisline in 36 kg kalija. Ker je bil meterski stot obeh teh gnojil po 2 gld. 60 kr., ga je vse to stalo 15 gld. 60 kr.

Kdor se bo pa letos ravnal po naših navodilih ter bo porabil za gnojenje enega orala travnika 300 kg Tomasove žlindre (po 2 gld. 90 kr.) ter 100 kg kalijeve soli (po 6 gld. 30 kr.) dal bo travniku kakor lani 54 kg fosforove kisline in 40 kg kalija (torej za 4 kg več kakor lani), a vse to ga bo stalo le 15 gld., torej bo letos stalo gnojenje enega orala travnikov vzlic dražji Tomasovi žlindri za 60 kr. manj kakor lansko leto. Vrh tega bo vsak prihranil tudi pri voznini, kajti namesto da bi plačal voznino od 6 vreč, jo bo plačal le od 4 vreč; ker bo manj tvarine, bo seveda tudi štipanje cenejše in hitrejše.

Priporočamo torej odločno, jeseni gnojiti travnike s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, in sicer naj se rabi na vsakih 300 kg žlindre 100 kg kalijeve soli. Kdor pa hoče rabiti še nadalje kajnit, ta naj pa vzame od obeh gnojil enako množino.

Naročila na umetna gnojila družba že sedaj sprejema ter jih tudi lahko precej zvrši. Cene so naslednje:

Tomasova žlindra 100 kg po 2 gld. 90 kr.

Kalijeva sol " " " 6 " 30 "

Kajnit " " " 2 " 50 "

Tomasova žlindra in kajnit se oddajata le v celih vrečah po 100 kg, kalijeva sol pa tudi v vrečah po 50 kg.

Gnoj in gnojenje.

(Dalje.)

XIV.

Apnena gnojila.

Gnojenje z apnom je zelo staro; toda, žal, da se ta način gnojenja ni tako razširil, kakor zasluži. Učinek takega gnojenja je dvojen, mehaničen in kemiški. Apno dela zvezno zemljo rahlo, drobljivo in bolj prepustno, peščeno zemljo pa bolj zvezno. Ako je zemlja v spodnjih plasteh prevlažna, bode gnojenje z apnom po osušenju imelo dobre uspehe. Vsled gnojenja z apnom se zategla glinasta tla zrahljajo in se na ta način rastlinskim koreninam olajša pot v zemljo; istotako se s takim gnojenjem prepreči, da se peščena zemlja ne izsuši prehitro. Gnojenje z apnom ima torej v prvi vrsti namen, zemlji odpraviti vsa rastlinam neugodna fizikalna svojstva.

Kemiški učinki apna se javljajo v tem, da apno pospešuje razkrajanje sprsteninskih sestavin v zemlji. Apno je potreben činitelj pri tvoritvi solitra, ker s pomočjo solitrotvornih bakterij posreduje spreminjanje amonijaka v solitrovo kislino, in sicer s tem, da veže solitrovo kislino in jo tako pridržuje v zemlji.

Apno veže nadalje vse rastlinam škodljive snovi, n. pr. sprsteninske kisline; ono razkrajja v vlažnih, železnatih tleh škodljivo zeleno (železno) galico s tem, da se zveže z žvepleno kislino železne galice v sadro (malec) in izloči neko neškodljivo železovo spojino.

Rastline, ki služijo našim domačim živalim za krmo, imajo vse apno v sebi, katero živali potrebujejo za razvoj svojega ogrodja, sestoječega iz fosforovokislega apna. Če ima krma malo apna v sebi, tedaj živali lahko dobe kostolomnico, ki se more le s tem odpraviti, da se živalim polaga krma, ki ima veliko apna v sebi, ali pa če se krmi dodaja fosforovokislo apno.

Z apnom pa naj se gnoji le taki zemlji, v kateri je malo apna. Pod vplivom ogljikovokisla vode apno razkrajja neraztopno kamenje v zemlji, ki sestoji iz silikatov (živec, sljuda, rogovača), in naredi razen kremikove kisline raztopen tudi kalij in natron. V apnenih tleh se vpliv gnojenja z apnom javlja s tem, da se razkrojitev v tleh hitreje vrši in se na ta način tudi težko raztopne redilne snovi v zemlji hitreje razkrajajo v lahko raztopne. Obilnejše žetve so torej bolj posledica učinka drugih redilnih snovij, katere je gnojenje z apnom naredilo laže gibljive. Naravno je seveda, da je vsled hitrejšega pretvarjanja redilnih snovij, povzročenega po apnu, zemljo treba pogosto in obilno gnojiti, sicer zaradi obilnih pridelkov hitreje obuboža kakor bi se to zgodilo brez gnojenja z apnom. Odtod izhaja pregovor v narodu: „Z apnom bogaté očetje, pa obubožajo sinovi“.

V prejšnjih časih so jako pogosto kmetovalci zemlji močno gnojili z apnom in so dosegli zelo bogate žetve; potem pa so mislili, da jim taki uspehi ostanejo, čeprav ne bodo gnojili z drugimi gnojili. Toda to ropanje se je kmalu maščevalo. Na neapnenih tleh rastline apnenke, detelja in grašice, listnate in s koreninami globoko segajoče rastline ne morejo uspevati, in le vsled gnojenja z apnom postanejo taka tla dotičnim rastlinam ugodna.

Že v oddelku o kalijevih gnojilih smo omenili, da šele apno omogoči učinek kalijevih solij. Rastlinam škodljive stranske sestavine kalijevih solij, magnezijev klorek, žveplenokisli magnezij, apno razkroji, in nova lahko raztopna apnena sol se izgubi v spodnje plasti. Gnojenje s kalijevimi solmi jemlje torej zemlji apno.

K apnenim gnojilom prištevamo apnenec, živo apno, lapor in malec.

a) Apnenec.

Apnenec (kreda, marmor) je ogljikovokislo apno. Zelo pogosto nadomešča del navadnega apnenca grenki apnenec, in to je grintavec, zmes ogljikovokislega apna z ogljikovokislím magnezijem. Čist apnenec je bel (marmor), ponajveč vsled različnih primeskov sivorumen, ali rjav, lisast ali progast. Če se ta ceni gnoj vsled mletve preveč podraži, potem je bolje rabiti naslednje gnojilo.

b) Živo apno.

Živo apno se dobiva, ako se kuha apnenec, pri čemer se ogljikovokislo apno razkroji v živo apno in v ogljikovo kislino, ki pri kuhanju (žganju) odhaja v zrak. Živo apno vleče vodo v se in kos živega apna razpade v droben prah. Pri tem se živo apno spoji z vodo, in to pretvoritev imenujemo gašenje apna. Če dodamo preveč vode, tedaj se je ugašeno apno napije, in tako nastane navadno ugašeno apno, kakeršno se rabi za zidarsko malto. Da živo apno postane sposobno za gnojenje, se dene v košare in se potopi za neko-

liko minut v vodo. Potem se vzamejo košare ven in apno se strese na kupe, kjer kmalu razpade v prah. Če apno gasimo na polju, se lahko na tistih mestih, kjer je apno ležalo, poznej pokažejo praznine, ker tam rastline ne rastejo. Živega apna ne smemo trošiti z roko, temveč z lopato. Za pomladansko ali jesensko gnojenje se vzame 3 stote za 1 hektar in 1 leto. Ta manjša gnojitev, ki jo je pa treba ponavljati vsako leto, je boljša kakor preobilna gnojitev za 6 let z 10—20 stoti.

Tudi apnene odpadke ali apneni prah iz apnenic precej rabijo za gnojenje.

c) Lapor.

Lapor je zmes ogljikovokislega apna z ilovico in s peskom. Kakor prevladuje ta ali ona sestavina, razločujemo tudi razne vrste laporja. Lapor za gnoj naj ima vsaj 30 odstotkov ogljikovokislega apna v sebi. Ker se v laporju plača le ogljikovokislo apno, je jasno, da ga bomo naročali le tedaj, ako to dopuščajo prevozni stroški.

d) Malec (sadra).

Že skoro vsak šolarček pozna povest o Amerikancu Franklinu, ki je pred več ko 100 leti vpeljal v svoji domovini gnojenje z malcem (gipsom) s tem, da je na njivo, kjer je bila detelja, vtrosil besede: „Tukaj je bilo pognojeno s sadro“. Sadra je žveplenokislo apno in ima važno svojstvo, da veže hlapne amonijakove spojine, ko se razvijajo pri gnitju dušičnatih spojin. Vsled tega svojstva ga trosijo tudi na gnoj, da bi ga bolj ohranil.

Sadre se na 1 ha navadno vzame 2—3 q in se najbolje rabi jeseni ali pozimi. Najboljši uspeh ima na sprsteninasti lahki zemlji; nasprotno pa je učinek na peščenih in ilovnatih tleh nezaten. Ugodni učinki malca se kažejo le pri metuljnicah, to so detelje, grašice, bob, grah, turška detelja in dr.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 101. Pri nas v Rožni dolini se kaže **nova krompirjeva bolezen**, vsled katere steblo nad korenino odgije, in sicer ravno sedaj, ko je krompir v najboljši rasti in cvete. Listje je drugače zdravo in še prav nič napadeno od peronospor. Kakšna bolezen je to? (O. grof Ch. v G.)

Odgovor: Ta bolezen, ki se imenuje gniloba stebel, nastane vsled glive „*sclerotinia libertiana*“. Drugega sredstva proti tej bolezni ni, kakor da se zgodno pospravijo napadena stebila ter se sežgo.

Vprašanje 102. Ali se smejo odstraniti spodnji poganki pri orehih sedaj, oziroma, kdaj je pravi čas za to? (Fr. G. v Š.)

Odgovor: Oreh se ne sme spomladi in poleti nikdar obrezovati. Najboljši čas je pozno jeseni.

Vprašanje 103. Kaj je bolje, ali da trtam navadno pognojim, ali da jih zalivam z gnojnico iz stranišč? (F. S. v Š.)

Odgovor: Ako hočete imeti še to poletje kaj uspeha, potem pač morete gnojiti s straniščno gnojnico, ktera pa mora biti dobro postana (prekuhana), zelo z vodo zredčena ter obdežu porabljena, drugače se trte požgo. Pozimi ali spomladi je pa bolje navadno gnojiti; straniščno gnojnico pa z večjim pridom porabite pri napravljanju mešanca.

Vprašanje 104. Kaj je vzrok, da letos krompir onetjodovec ni ozelenel, temveč je delal v zemlji le mlad krompirček? Nekterim ga tretjina ni ozelenela. (A. G. v P.)

Odgovor: Ta nedostatek se večkrat prikaže ter mu je vzrok prežgodnja saditev ter pomanjkanje primerne toplote za pravilno kaljenje za rast. Letošnje lepo vreme spomladi je marsikoga zapeljalo, da je krompir sadil prežgodaj, poznejši mráz je pa potem oviral rast. Da krompir dela namesto kalij majhne krompirčke, pripeti se tudi v kleti, a tak krompir naj se ne rabi nikdar za seme, ker ne ozeleni. Drugi vzroki napominjani prikazni so izkopavanje nezrelega krompirja, bodisi da je bil prežgodaj izkopan ali pa ni dozorel, ker mu je vsled bolezní odpadlo listje.

Gospodarske novice.

* **Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske**, ki se je vršil 13. t. m., se je po društvenem predsedniku pred koncem zaključil, ker vsled nastalih razmer ni bilo več mogoče mirno zborovati. Nov občni zbor to kmalu. Kolikor se je v zadnjem občnem zboru dognalo, to prijavimo v prihodnji številki „Kmetovalca“. Kot važno poročamo pa že danes, da je občni zbor soglasno izvolil za častnega uda mnogozaslužnega našega deželnega glavarja gosp. O. pl. Detelo.

* **Družbena gospodinjstva šola** bo prvo svoje šolsko leto sklenila konci septembra. Razglas o sprejemu novih gojenk objavimo kmalu, a že danes pozivljemo, naj se stariši, ki mislijo svojo hčer poslati v šolo, pravočasno zglase z vsem potrebnim. Upati je, da se bo tudi letos več gojenk zglasilo, ker že sedaj dohajajo prošnje za sprejem.

* **Sprememba v poveljništvu žreboarske postaje na Selu** se je zvršila ta mesec, in sicer je prestavljen dosedanjí gosp. c. kr. ritmojster R. Herlth, na njega mesto pa pride c. kr. ritmojster Ivan vitez Karabetz pl. Romansthal.

* **Kmetijsko-kemijskemu preskušališču** so poslale oblasti, društva in zasebniki v znanstveno preiskavo od 1. januarja do 30. junija t. l. 243 predmetov.

* **Prevažanje smodnika.** Načelnístvo državne železnice v Beljaku je odredilo, da vozijo razstreljive reči prevažajoči vlaki od 1. julija t. l. naprej tudi do Straže po dvakrat na teden, in sicer vsak torek in vsako soboto. Poprej so vozili le po enkrat na mesec.

* **Umetna gnojila** za jesensko gnojenje bo družba oddajala kakor vsako leto tako tudi letos. Prosimo, da nihče ne prezre razprave v tej številki „Umetna gnojila za jesensko gnojenje travnikov“. Naročila na gnojila se že sedaj sprejemajo in se gnojila zaradi gnojenja ajdi tudi že sedaj oddajajo, ker to mnogo udov želi vsled dobrih lanských izkušenj. Družba ima v zalogi naslednja gnojila po nastopnih cenah:

Kostni superfosfat	po 4 gld	50 kr.	meterski stot
Tomasovo žlindro	„ 2 „	90 „	„ „
Zmleto rogovino	„ 8 „	50 „	„ „
Kalijevo sol	„ 6 „	30 „	„ „
Kajnit	„ 2 „	50 „	„ „

Vsa ta gnojila se oddajajo le v celih vrečah po 100 kg, izvzemši kaljevo sol, ki se dobi tudi v vrečah po 50 kg. Vse cene veljajo v družbenem skladišču ali pa na kolodvoru v Ljubljani. Cena za Tomosovo žlindro za skupna naročila na cele vagone iz Notranjskega se zniža za toliko, kolikor vožnja iz Trsta manj stane.

* **Pozor pri streljanju proti toči!** Pred nekaj dnevi je bil pri meni mož, ki se je opekel po obrazu, pa tudi poškodoval na očeh zaradi tega, ker se je pri stresanju smodnika v topič (možnar) užgal smodnik in eksploziral. To sem si tako razlagal: V votlini topiča so ostali tleči smodnikovi ostanke, ki so užgali na novo natreseni smodnik. Včeraj mi

je pa sporočil neki delavec, ki ob takih prilikah strelja na tukajšnjem strelišču, da je vedno po mojemu nasvetu po vsakem strelu pregledal topičevo votlino in res nekoč našel v njej še tleča smodnikova zrnca. Jaz sem tedaj ukrenil, da se topič (možnar) po vsakem strelu popolnoma izčisti, oziroma osnaži; svetujem pa vsakemu, ki ima opraviti pri streljanju, naj pregleda in osnaži topičevo votlino po vsakem strelu; saj se to zgodi tako hitro, da se nič ne zamudi.

Šentjurij ob južni železnici.

Dr. Ipavc.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas kranjskim ovčarjem.

Podpisani odbor je ukrenil tudi letos porabiti državno podporo za ovčarstvo za nakup ovnov, ter bo v ta namen kupil in razdelil po deželi dobre plemene ovne bergamaške pasme.

Izkušnja je pokazala, da našim krajem izvrstno ugaja „bergamaško ovčje plemo“, imenovano tudi „velikansko planinsko plemo“. Prednosti tega plemena so hitra rast, velikost in teža, primerno dobra volna ter izvrstna sposobnost za pašo. Ovce tega plemena vsled slabih pašnikov v svoji domovini niso prav nič razvajene ter so utrjene zoper vse vremenske izpremembe.

Podpisani odbor bode torej tudi letos oddajal te ovne, in sicer onim kranjskim ovčarjem, ki vložijo prošnjo, v kateri je od dotične kmetijske podružnice potrjeno, da se precej pečajo z ovčjo rejo (navesti je število ovac) in ki se zavežejo:

1.) da plačajo, kadar prejmejo ovna, glavnemu odboru 5 gld.,

2.) da bodo sprejetega ovna imeli najmanj dve leti za plemo, kolikor dopušča um a ovčja reja.

Nekolekovane prošnje je vložiti do

do 20. dne julija t. l.

pri dopisanem odboru.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske
v Ljubljani.

Št. 3672/pr.

Razglas

c. kr. deželne vlade za Kranjsko dné 11. julija 1899. l., št. 3672 pr., da se je živinska ogledna postaja Kranj kot stalna živinska nakladalna in skladalna postaja spet odprla.

Postaja Kranj c. kr. priv. Rudolfove železnice, ki je bila vsled razglašena z dné 8. maja t. l. št. 2377/pr., razglašena začasno živinsko nakladalno in skladalno postajo, se je v zmislu točke III. razglašena z dné 10. septembra 1896. l., dež. zak. št. 40., spet odprla kot stalna živinska nakladalna in skladalna postaja.

Kot ogledni organ posluje c. kr. okrajni živinozdravnik v Kranju.

C. kr. deželni predsednik:

Viktor baron Hein s. r.

Št. 10.374.

Razglas.

Na podstavi zadnjega uradnega izkaza o živinskih kugah deželne vlade v Sarajevu o razširjanju nalezljivih živinskih boleznij v okupacijskem ozemlju in o zanesenih kugah vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z dné 5. julija 1899. l. št. 22.702, deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, zaradi svinjske kuge prepoveduje uvažati prasiče iz okrajev Bos. Dubica, Bos. Gradiška, Bos. Novi, Gradačac, Sanski most, Dervent, Priedor in Brčka okupacijskega ozemlja na Kranjsko.

Iz drugih zdaj neokuženih okrajev okupacijskega ozemlja se smejo samo pitani prasiči z živo težo najmanj 120 kilogramov po

železnici uvažati na Kranjsko, in to samo v konsumni kraj Ljubljano v istoimensko železniško postajo c. kr. priv. južne železnice, če se takoj zakoljejo. Istotako je uvažanje zaklanih prasičev v nerazsekanem stanju na Kranjsko dopuščeno.

Te nove odredbe stopijo

14. dan julija 1899. l.

v veljavnost in se namesto onih s tuuradnim razglasom z dne 8. maja 1899, št. 7060., objavljenih, ki se s tem razveljavljajo, razglašajo z dodatkom, da bi se prestopki zoper zgoraj navedene okraje razglašene uvozne prepovedi za prasiče kaznovali po državnem zakonu z dne 24. maja 1882. l., št. 51., in transporti, med katerimi bi se našla tudi samo ena za cmenjeno kugo obolela žival, zavrnila na oddajno postajo.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 10. dne julija 1899.

Št. 10.375.

Razglas.

Na podstavi zadnjih uradnih izkazov o nalezljivih živinskih boleznih na Ogerskem in na Hrvaško-Slavonskem in zadnje čase zanesenih kužnih boleznih c. kr. deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, v zmislu razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari s 5. dne maja 1899. leta, št. 22.703., ukazuje nastopne zaporne odredbe zoper uvažanje prežvekovalcev in prasičev na Kranjsko:

A. Proti Ogerski.

1.) Zaradi pljučne kuge

je uvažanje goveje živine prepovedano iz komitatov: Orava, Liptov, Nitra in Trenčin, kakor tudi iz sodnega okraja Nagymihály komitata Zemplén;

2.) zaradi kuge v gobcu in na parkljih je uvažanje parkljaste živine prepovedano iz komitata Maroš-Torda;

3.) zaradi svinjske kuge

je uvažanje prasičev prepovedano:

- a) iz komitatov: Abanj-Torna, Alsó-Féher, Arad, Baes-Bodrog, Békés, Bregi, Bihar, Borsod, Brassó, Čanad, Fejer, Gömör-Kishont, Rab, Haromszék, Heves, Jasz-Nagy-Kun-Szolnok, Kis-Küküllő, Koloča, Komarno, Krassó-Szörény, Maroš-Torda, Moson, Nagy-Küküllő, Nógrad, Nitra, Pest-Pilis-Solt, Kiskun, z izvetim svinjskim pitliščem Köbanya (Steinbruch), Požun, Saros, Somogy, Sopron, Szabolcs, Szatmar, Szeben; Szilagy, Szolnok-Doboka, Temes, Tolna, Tolna, Torda-Aranyos, Torontal, Železni grad, Veszprim, Zala in Zolyom, potem
- b) iz kraljevih svobodnih mest: Debrecin. Selmecz-Belabanya, Szabadka, Szatmar-Nemeti, Szeged in Novi sad.

B. Proti Hrvaško-Slavonski.

1.) Zaradi svinjske kuge

je prepovedano uvažati prasiče iz velikih županij Belovar-Križevci in Zagreb;

2.) zaradi ovčjih kozá

je prepovedano uvažanje ovac iz velikih županij Modruš-Reka in Lika-Krbava z mestom Bag.

Določila o dopustnosti uvažanja zaklanih prasičev v nerazkovanem stanju, takó da se jih drže še ledvice in da je nedotaknjena ledvična mast, v konsumni kraj Ljubljana na Kranjskem ostajajo še nadalje v veljavnosti.

Iz ostalih neokuženih komitatov in mestnih okrajev Ogerske in Hrvaško-Slavonske je uvažanje prežvekovalcev v obče, pitanih prasičev (z najmanj 120 kilogrami žive teže) pa samo po železnici in samo v mestno klanico v Ljubljani dopuščeno.

Te nove odredbe stopijo v veljavnost

14. dne julija 1899. l.

ter se namesto onih, ki so bile ukazane s tuuradnim razglasom z 9. dne maja 1899. l., št. 7061., in so s tem razveljavljene, razglašajo z dodatkom, da se njih prestopki kaznujejo po državnem

zakonu s 24. dne maja 1882. l., drž. zak. št. 51., odnosno po § 46. splošnega zakona o živinskih kugah in po izvršitvenem ukazu, izdanem k temu zakonu.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 10. dne julija 1899.

Št. 9707.

Razglas.

Na podstavi člena V. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah z dne 6. decembra 1891. l. in točke 5. k temu dogovoru spudajočega končnega zapisnika (drž. zak. št. 16. iz l. 1892.) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, brezpogojno prepoveduje uvažati govejo živino v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, iz nastopnega zapornega ozemlja nemške države, po katerem je razširjena pljučna kuga, in sicer:

iz vladnega okraja Poznanj, Bromberg in Devin v kraljevini Pruski.

Ta prepoved stopi na mesto one vsled razpisa ministerstva za notranje stvari z dne 10. junija 1899. l., št. 19.452., oziroma s tuuradnim razglasom z dne 13. junija 1899. l., št. 8927., izdane prepovedi.

To se razglašajo na podstavi razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 24. junija 1899. leta, št. 21.385, s tem pristavkom, da se bodo prestopki te brezpogojne uvozne prepovedi kaznovali po državnem zakonu z dne 24. maja 1882. l., št. 51., onirooma po § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza, drž. zak. št. 35. in 36. iz leta 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 26. junija 1899.

Listnisa uredništva.

A. S. v S. Za orožni list prosite pri okrajnem glavarstvu s kolekovano prošnjo; ako Vam glavarstvo prošnjo odbije, se morete pritožiti na deželno vlado. Če ne govori proti Vam kaj posebnega, se Vam orožni list ne odreče.

Fr. O. v St. K. Kostí doma prirediti za gnoj se Vam ne splača in bi Vas delo z žvepleno kislino več stalo, kakor če kupitepitte kostni superfosfat. Prodajte rajši kosti v tvornico, oziroma jih zamenjajte za kostno moko.

A. G. v Š. Da muhe živine toliko ne mučijo, priporočajo mazati jo z lorbarjevim oljem.

J. T. v N. Glede gnojenja krompirju boste dobili pravočasno pouk v sestavku »Gnoj in gnojenje«.

M. P. v St. K. Ker smo dobili sredstvo proti toči, naj Vam podamo še sredstvo proti preobilnemu dežju! Veliko zahtevate. Ali ne veste, da to ni mogoče, odkar so pregnali vse čarovnice. — Glede krompirja berite med današnjimi vprašanji in odgovori.

J. C. v V. Sosedu ne morete braniti zasediti svojga pašnik z drevjem, pač pa so veje, ki segajo na Vaše zemljišče, Vaše, in jih smete posekati.

J. M. na S. Najboljše sredstvo proti grilom je snaga in zidanje vseh lukenj v zidu. Sicer smo pa že mnogokrat v »Kmetovalcu« navajali sredstva, kako zatirati grile.

Fr. S. v Š. Kako je mravlje zatirati, je povedano v odgovoru na 55. vprašanje v letošnjem »Kmetovalcu«. Po našem mnenju pa morete omarico tako prirediti, da ne more nobena mravlja vanjo.

A. G. v P. Da se Vam je škropljeno trsno listje posušilo, bo vzrok premočna raztopina bakrene galice, v kateri je bilo premalo ali nič apna. — Kravo, ki ima drisko, zdravite, kakor je opisano v knjigi družbe sv. Mohorja »Domači živinozdravnik«.

L. M. v M. Mravlje ne objedajo drevesa, temveč le listne uši, na ktere mravlje preže. Zatirajte listne uši s tobakovo vodo, in mravlje same izginejo.

J. H. v M. Proti glistam na travniku bo največ pomagal krt. Drugega sredstva ne poznamo.

J. N. v S. Na njivo je prišla gliva sneti, in zato je pšenica postala snetljiva, čeprav pšenica ravno tega semena na drugi njivi ni snetljiva.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. julija 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 40.— kr. do gld. 50.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 55.— kr. do gld. 60.— kr.; gorenjska repa gld. 29—30 kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11.— kr.; konopno seme gld. 14.— kr. do gld. 14—25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 26.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 9.50 kr.; rudeči Hrvat gld. 8.— kr.; prepeličar (koks) gld. 10.— kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. —.— kr. do gld. —.— kr.

brez dima sušene gld. 13.50 kr. do gld. 17.— kr.

Orehi domači: gld. 14.50 kr. do gld. 15.— kr.

Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klgr.

Med: od gld. —.— kr. do gld. —.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr.

težke od 30 do 40 kg „ 30.— „ „ 32.— „

lahke „ 30.— „ „ 32.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr za kg.

Kozličeve kože po gld. — 85 kr. do gld. 1.— kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 29 kr. za kg.

Druge vrste 15 do 20 „ „ „

Kože lisic po gld. 3.— do 4.—

kun „ 12.— „ 13.— za par.

dihurjev „ 2.— „ 3.—

vidr „ 12.— „ 13.—

Kože zajcev po gld. 10.— za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 15. julija 1899. Pšenica gld. 9.50 kr., rž gld. 7.50 kr., ječmen gld. 6.50 kr., oves gld. 6.— kr., ajda gld. 9.50 kr., proso gld. 6.50 kr., turšica gld. 5.60 kr., leča gld. 12.— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 10.50 kr., seno gld. —.— kr., slama gld. —.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 14. julija 1899. Pšenica gld. 8.80 kr., rž gld. 7.23 kr., ječmen gld. 6.— kr., oves gld. 5.50 kr., turšica gld. 5.12 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Žitne čistilnike

(pajkeljne)

najboljše in najnovejše sestave v raznih velikostih
zdeluje

MIHA LEVC v Dobu (na Gorenjskem).

Uzorni čistilnik je razstavljen v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani (Salendrove ulice št. 3), koder si ga morejo kmetovalci, mudeč se v Ljubljani, ogledati.

(48—1)

Jajca za valjenje

od zanesljivo plemenitih kur

prodaja eno od Creve-Coeur po 25 kr.

Velike grahnate Plymouth Rocks izvrstne jajčnice

po 15 „

Lepo čopaste Houdan izvrstne jajčnice 20 „

Velike Kokinkina rumene 25 „

„ Dorking s srebrnim perjem 20 „

Fazan domači, ali hišni 25 „

Hamburške zlatoprižne kure, nesó skoz celo leto,

v naših krajih prva novost, po 30 „

nadalje prodaja zanesljive harcarske kanarčke najplemenitejših
vrst od 5—15 gld. pevce, samice pa po 2 gld.

IVAN KRANJC, veleposestnik v Št. Ilju

pošta Velenje, Stajersko.

(24—8)

Manj ko 10 jajc se ne odpošlje.

☛ Stroji za porabo sadja in izdelovanje mošta. ☛

Stiskalnice za sadje in grozdje s trajno delujočim dvojnem in pritiskom vravnajočim pritiskalom „Herkules“, ki z jamčeno opravi 20% več dela kakor koli druga stiskalnica.

Sadni in grozdni MLINI,

grozdni roblači, popolne moštarnice, stalne in vozeče, stiskalnice in mlinci za izdelovanje soka iz malin, ribezla i. t. d.

Sušilnice za sadje in zelenjad, stroje za rezanje in ljupljenje sadja.

Najnovejše samedelujoče, patentovane trtne škropilnice „Sifonija“.

Vse te stroje izdeluje in prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, najboljši in skušeni sestavi

PH. MAYFARTH & dr.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par na Dunaji, II. Taborstrasse št. 71.

Odlikovana z nad 400 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami.

Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastoj. Zastopniki in prekupci se iščejo (43-3)

FR. ŠEVČIK,

puškar in trgovec z orožjem v Ljubljani

Židovska ulica št. 7.,

priporoča vsem prijateljem lova svojo veliko zalogo raznovrstnih pušk najnovejših sistemov, samokresov, patronov in drugo strelivo, nadalje prijateljem

☛ **ribolova** ☛

raznovrstne palice za ribnice, vsakovrstne vrvice (Schnüre), trnike, umetne muhe (Kunstfliegen mit einfacher und Doppelangel) itd. itd. (46-2)

Najboljši prašek za živino

je **Barthelovo klajno apno**; ono prepreči li-zavost in glodanje lesa, prepreči mehčanje kosti, prepreči hujšanje, naredi živino ješčjo, okrepi prebavljanje, pomnoži mleko ter jajca, naredi živino močnejšo in tvori trdo meso. (4-8)

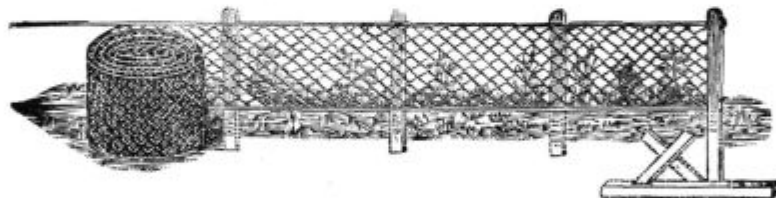
Za vsako žival neobhodno potrebno. — Popisi zastoj. — Pošiljate po 5 kg. kot poskus za 1 glid.

Dalje je v zalogi **maža za vozove** (Sparwagenfett), **vaselin**, **olje za stroje** itd. po nizki ceni.

Miha Barthel in drug,

Dunaj X. Keplergasse št. 20.

Praktične in cene
žične ograje

Mrežaste modroce za
postelje

Evgen Ivanc, Sodražica (Kranjsko)

ponuja sl. občinstvu v naročbo vsakovrstne mreže iz žice, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, za preprežek v oknih in linah, za presipanje peska in gromoz, za noge snažiti i. t. d. Izdeluje in ima vedno v zalogi: elastične mrežaste modroce za postelje, medne in železne tkanine, za stroje, mline, i. t. d. — vsakovrstna sita in rešeta za tovarne, mline, čiščenje žita ter razne lesene izdelke za kuhinjo i. t. d.

— Cenilnike na zahtevanje brezplačno! —

(11-10)

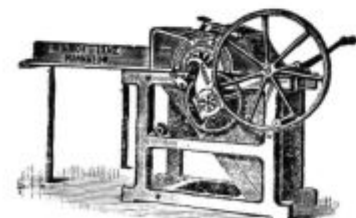
☛ **Jako znižane cene.** ☛

Najboljše mlatilnice, vrtila (gepeljne), slamoreznice, čistilnice, stiskalnice za sadje in grozdje, se najcenejše kupi pri

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

Ljubljana, Dunajska cesta 18

kjer je vedno velika izbira in se lahko vsakdo prepriča, da tukaj **boljše** in **cenejše** kupi, kakor od agentov ali direktno iz tovarn, ker tukaj stroj vidi, pod jamstvom in ga tudi za poskušnjo dobi.

☛ Dobrim posestnikom se dovoljujejo tudi plačila na obroke. ☛

(49-1)